

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΕΦΕΤΕΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Θεσσαλονίκη 4-9-2015
Αριθμ.πρωτ.521

Προς:
Τα μέλη του Συμβολαιογραφικού Συλλόγου
Εφετείου Θεσσαλονίκης

Θέμα: ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ.650/2012 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 4^{ης} Ιουλίου 2012
σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση
και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημοσίων εγγράφων
στο τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού
κληρονομητηρίου.

Σας αποστέλλουμε την εργασία που εκπόνησε η κ.Σοφία Μουρατίδου,
συμβολαιογράφος Θεσσαλονίκης, Πρόεδρος του I.R.E.N.E. και αφορά τις
διατάξεις του άνω Κανονισμού, ιδιαίτερου συμβολαιογραφικού
ενδιαφέροντος.

Σας υπενθυμίζουμε ότι ο Κανονισμός έχει τεθεί σε ισχύ από τις 17
Αυγούστου 2015 και σας είχε αποσταλεί το σχετικό «εγχειρίδιο κληρονομικής
διαδοχής», με την 35^η εγκύκλιο της Σ.Ε.Σ.Σ.Ε. της 22^{ης}-5-2015.

Με συναδελφικούς χαιρετισμούς

Η Πρόεδρος

Ο Γεν. Γραμματέας

Ιωάννα Χρουσαλά-Μπιλίσση

Γεώργιος Σούρμπας-Σερέτης

Η Ελληνική Συμβολαιογραφία, με υψηλό αίσθημα ευθύνης, μαζί με όλους τους συμβολαιογράφους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μελετά και ενημερώνει σχετικά με τις διασυνοριακές κληρονομίες και τον Κανονισμό 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που άρχισε να εφαρμόζεται στις 17 Αυγούστου 2015.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ

(ΕΝΤΕΛΩΣ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ)

- Με τον Κανονισμό εναρμονίζονται οι διατάξεις Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου των Κρατών – Μελών. Το εσωτερικό κληρονομικό Δίκαιο παραμένει ως έχει.
- Εφαρμόζεται σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης πλην του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ιρλανδίας και της Δανίας.
- Εφαρμοστέο Δίκαιο σύμφωνα με τον Κανονισμό είναι ένα δίκαιο Κράτους – Μέλους αλλά και τρίτης χώρας.
- Στο πλαίσιο εφαρμογής του απομακρυνόμαστε αρχικά από τον γνωστό κανόνα συνδέσεως του δικαίου της ιθαγένειας (άρθρο 28 Α.Κ.) και αντικαθιστούμε με το δίκαιο της τελευταίας συνήθους διαμονής του Κληρονομουμένου.
- Καθιερώνεται σε όλες τις χώρες η δυνατότητα με διάταξη τελευταίας βούλησης της επιλογής δικαίου. Υποχρεωτικά ως τέτοιο το δίκαιο της ιθαγένειας του Κληρονομουμένου. Διατάξεις τελευταίας βούλησης κατά τον Κανονισμό, η διαθήκη, η συνδιαθήκη, η κληρονομική σύμβαση.
- Συνδιαθήκη – Κληρονομική σύμβαση, από χώρα στην οποία επιτρέπονται, γίνονται το δίχως άλλο δεκτές στη δική μας.

- Δημόσια έγγραφα στο πλαίσιο του Κανονισμού, μεταξύ αυτών και συμβολαιογραφικά, γίνονται δεκτά, ελεύθερα, χωρίς άλλη διαδικασία ή επικύρωση (Apostile, άλλου είδους επικύρωση).
- Δεν θίγεται ο *numerus clausus* των εμπραγμάτων δικαιωμάτων. Άγνωστος θεσμός του αλλοδαπού δικαίου προσαρμόζεται στο πλησιέστερο δικαίωμα του εσωτερικού δικαίου.
- Για σύνταξη διασυνοριακής διαθήκης και άνοιγμα κληρονομίας, απαιτείται πλέον γνώση του αλλοδαπού δικαίου. Ο συμβολαιογράφος βοηθά τον πολίτη ώστε να οργανώσει εκ των προτέρων κατά τον πλέον επιθυμητό τρόπο την κληρονομική του διαδοχή.
- Καθιερώνεται ο θεσμός του Ευρωπαϊκού Κληρονομητηρίου. Εκδίδεται από Δικαστήρια ή Συμβολαιογράφους. Προς τα παρόν η αρμοδιότητα στα Κράτη – Μέλη, διαμορφώνεται περίπου εξ' ίσου. Ο σχετικός πίνακας όταν ολοκληρωθεί θα αναρτηθεί στις ιστοσελίδες των συμβολαιογραφικών συλλόγων.

Ακολουθεί σύντομη παρουσίαση του Κανονισμού

**ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 650/2012 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ
ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
της 4^{ης} Ιουλίου 2012**

σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημοσίων εγγράφων στο τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο παρών Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ψηφίστηκε στις 4 Ιουλίου 2012, τέθηκε σε ισχύ στις 16-8-2012 και άρχισε να εφαρμόζεται στις 17 Αυγούστου 2015, συγχρόνως σε όλα τα κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκτός από τρία, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία και τη Δανία.

Για την περίοδο που μεσολάβησε από τη θέση του σε ισχύ μέχρι την έναρξη της εφαρμογής, ισχύουν οι μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 83, ιδιαίτερα αυτή της παρ. 2, σχετικά με τη δυνατότητα που παρέχεται σε μελλοντικό κληρονομούμενο να προβεί σε επιλογή εφαρμοστέου δικαίου (σχετικές οι παράγραφοι 2,3 και 4 του άνω άρθρου).

Η προϊστορία του Κανονισμού είναι ενδιαφέρουσα από συμβολαιογραφικής πλευράς, διότι η μεγάλη συγκριτική μελέτη που έγινε για όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης οργανώθηκε και πραγματοποιήθηκε από το Γερμανικό Συμβολαιογραφικό Ινστιτούτο και δύο πολύ γνωστούς καθηγητές, τον Γάλλο Paul Lagarde και το Γερμανό Heinrich Döner. Από ελληνικής πλευράς συμμετείχε το τότε Ελληνικό Συμβολαιογραφικό Ινστιτούτο (ΕΛ.Σ.ΙΝ) με έδρα τη Θεσσαλονίκη, σε συνεργασία δύο λαμπρών διεθνολόγων του Α.Π.Θ., της κας Ζωής Παπασιώπη - Πασιά και του κου Ευάγγελου Βασιλακάκη. Επίσης εισηγητής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ήταν ο Ευρωβουλευτής και Συμβολαιογράφος κος Kurt Lechner. Για πρώτη φορά ένα ευρωπαϊκό νομοθετικό κείμενο έχει βρει τέτοια απήχηση και έχει ξεσηκώσει όχι μόνο την ακαδημαϊκή κοινότητα αλλά και τους νομικούς της πράξης. Ευλόγως βέβαια, διότι το θέμα είναι εξαιρετικά δημοφιλές, απασχολεί όλους τους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι δε περιπτώσεις διασυνοριακών κληρονομιών αυξάνονται συνεχώς.

Η σημείωση 7 του Κανονισμού είναι χαρακτηριστική για τους λόγους που τον δημιούργησαν, «η διευκόλυνση και ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και η εξάλειψη εμποδίων για την ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών, οι οποίοι αντιμετωπίζουν σήμερα δυσκολίες στην προσπάθειά τους να ασκήσουν τα

δικαιώματά τους στο πλαίσιο μιας κληρονομικής διαδοχής που έχει διασυνοριακές επιπτώσεις...».

Ας δούμε τώρα τις επιμέρους διατάξεις του Κανονισμού. Θα ασχοληθούμε ειδικότερα με αυτές οι οποίες παρουσιάζουν και το μεγαλύτερο συμβολαιογραφικό ενδιαφέρον.

ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

«Ο Κανονισμός αυτός είναι μια πρόκληση για τη διαμόρφωση ενός ευρωπαϊκού ιδιωτικού διεθνούς δικαίου». Ο καθηγητής Lagarde με τα λόγια αυτά συνοψίζει αυτό που κάνει ο Κανονισμός, δηλαδή ότι εναρμονίζει τις διατάξεις Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου των χωρών μελών και όχι τις διατάξεις ουσιαστικού κληρονομικού δικαίου που παραμένουν άθικτες και διατηρούνται σε κάθε χώρα με όλα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους.

Όσον αφορά τη χωρική εφαρμογή του εφαρμόζεται σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκτός από το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία και τη Δανία, οι οποίες στο πεδίο εφαρμογής του αντιμετωπίζονται ως τρίτες χώρες με όλες τις σχετικές με αυτό επιπτώσεις.

Ήδη στο άρθρο 1, παρ. 1, έχουμε την πρώτη οριοθέτηση. Ο παρών Κανονισμός εφαρμόζεται στις κληρονομικές διαδοχές. Τον ορισμό της κληρονομικής διαδοχής μας δίνει το άρθρο 3.1^α «ως «κληρονομική διαδοχή», νοείται η διαδοχή στην κληρονομία θανόντος και καλύπτει όλες τις περιπτώσεις μεταβίβασης αιτία θανάτου περιουσιακών στοιχείων, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, είτε πρόκειται για εκούσια μεταβίβαση δυνάμει διατάξεως τελευταίας βούλησης είτε για μεταβίβαση μέσω εξ αδιαθέτου διαδοχής».

Εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του:

- τα φορολογικά, τελωνειακά ή διοικητικά.
- Οι αναγραφόμενες στην παρ. 2, καταστάσεις, σχέσεις και δικαιώματα, με σημαντικότερα μεταξύ αυτών:
  - την προσωπική κατάσταση των φυσικών προσώπων καθώς και τις οικογενειακές σχέσεις και αυτές που παράγουν ανάλογα αποτελέσματα.
  - Θέματα που αφορούν τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων ή προερχόμενες από άλλου είδους σχέσεις που παράγουν αποτελέσματα παρόμοια του γάμου,
  - Το τυπικό κύρος διατάξεων που έγιναν προφορικά,
  - Τη μεταβίβαση περιουσιακών δικαιωμάτων που δεν γίνονται με κληρονομική διαδοχή αλλά π.χ. με δωρεές, joint tenancy, (συνιδιοκτησία πλειόνων με συμφωνία ότι σε περίπτωση θανάτου το μερίδιο του προαποβιώσαντος περιέρχεται στον επιζώντα συγκύριο, θεσμός του αγγλικού δικαίου),

- Ζητήματα που διέπονται από το δίκαιο των εταιριών και άλλων ενώσεων με ή χωρίς νομική προσωπικότητα, η λύση ή παύση λειτουργίας των ανωτέρω,
- Η σύσταση, διαχείριση και λύση καταπιστευμάτων,
- Η φύση των εμπράγματων δικαιωμάτων, καθώς και η καταχώριση σε μητρώο δικαιωμάτων σε ακίνητη ή κινητή περιουσία.

Οι δύο τελευταίες περιπτώσεις μας ενδιαφέρουν ιδιαίτερα. Η πρώτη, σε συνδυασμό με τη σημείωση 15 του Κανονισμού, αναφέρεται στα εμπράγματα δικαιώματα, το *numerus clausus* αυτών, που υπάρχει σε ορισμένα κράτη – μέλη, μεταξύ αυτών και στην Ελλάδα, και την μη υποχρέωση κράτους – μέλους να αναγνωρίζει εμπράγματα δικαιώματα, μη γνωστά στο δίκαιό του.

Τέλος, επίσης γίνεται δεκτό ότι η μεταγραφή σε Υποθηκοφυλακείο, η εγγραφή σε κτηματολόγιο καθώς και η εγγραφή σε μητρώο δικαιωμάτων για ακίνητη και κινητή περιουσία, καθώς και τα αποτελέσματα που η καταχώριση ή μη καταχώριση επιφέρει, ρυθμίζεται από το εσωτερικό εθνικό δίκαιο των κρατών – μελών.

Το άρθρο 3 του Κανονισμού, μας απαριθμεί νομικούς χαρακτηρισμούς, διαφόρων θεσμικών όρων που αφορούν το πεδίο εφαρμογής του. Επιλέγουμε τους σημαντικότερους για εμάς. Δώσαμε πιο πάνω τον ορισμό της κληρονομικής διαδοχής, συνεχίζουμε με την κληρονομική σύμβαση.

Κληρονομική σύμβαση: «Κληρονομική σύμβαση» νοείται συμφωνία, μεταξύ άλλων συμφωνία που απορρέει από αμοιβαίες διαθήκες, η οποία δημιουργεί, τροποποιεί ή καταργεί, με ή χωρίς αντιπαροχή, δικαιώματα στη μελλοντική περιουσία ή τα μελλοντικά περιουσιακά στοιχεία ενός ή περισσότερων από τα πρόσωπα που συνάπτουν τη συμφωνία.

Τέτοιες συμβάσεις συναντούμε κυρίως στο γερμανικό, ελβετικό και εν μέρει αυστριακό δίκαιο.

Συνδιαθήκη: ως «συνδιαθήκη» νοείται διαθήκη που συντάσσεται σε μία πράξη από δύο ή περισσότερα πρόσωπα.

Οι αμοιβαίες διαθήκες, οι οποίες συνήθως εμπεριέχουν και αμοιβαίες δεσμεύσεις, αντιμετωπίζονται ως κληρονομικές συμβάσεις και υπάγονται στη ρύθμιση του άρθρου 25 που τις αφορά.

Χώρα προέλευσης: Ως «κράτος μέλος προέλευσης» νοείται το κράτος μέλος στο οποίο εκδόθηκε η απόφαση, επικυρώθηκε ή καταρτίσθηκε ο δικαστικός συμβιβασμός, συντάχθηκε το δημόσιο έγγραφο ή εκδόθηκε το ευρωπαϊκό κληρονομητήριο.

Δημόσιο έγγραφο: Ως «δημόσιο έγγραφο» νοείται ένα έγγραφο σε υπόθεση διαδοχής αιτία θανάτου που έχει συνταχθεί ή καταχωρισθεί επίσημα ως δημόσιο έγγραφο σε κράτος μέλος και του οποίου η γνησιότητα: i) συνδέεται με την υπογραφή και το περιεχόμενο του δημοσίου εγγράφου, και ii) πιστοποιείται από δημόσια ή άλλη αρχή η οποία είναι εξουσιοδοτημένη προς τούτο από το κράτος μέλος προέλευσης.

Οφείλουμε να τονίσουμε ότι ο Κανονισμός δίνει ιδιαίτερη έμφαση στα δημόσια έγγραφα στα οποία αφιερώνει ένα ολόκληρο κεφάλαιο (άρθρα 59, 60, 61).

Για πρώτη φορά σε ευρωπαϊκό νομοθετικό κείμενο εμφανίζεται ορισμός για δημόσια έγγραφα.

«Δικαστήριο»: νοούνται οποιαδήποτε δικαστική αρχή και όλες οι άλλες αρχές και οι επαγγελματίες του νομικού κλάδου με αρμοδιότητα σε υποθέσεις κληρονομικής διαδοχής, που ασκούν δικαστικά καθήκοντα ή ενεργούν κατ' ανάθεση εξουσίας από δικαστική αρχή ή υπό τον έλεγχο δικαστικής αρχής, υπό την προϋπόθεση ότι αυτές οι άλλες αρχές και οι επαγγελματίες του νομικού κλάδου προσφέρουν τα ίδια δικονομικά εχέγγυα όσον αφορά την αμεροληψία και το δικαίωμα ακρόασης όλων των μερών και ότι οι αποφάσεις τους, σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο υπάγονται: α) μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο άσκησης ενδίκου μέσου ή επανεξέτασης από δικαστική αρχή και β) έχουν ανάλογη ισχύ και αποτέλεσμα με απόφαση δικαστικής αρχής για το ίδιο θέμα.

Απασχόλησε επισταμένα την ευρωπαϊκή θεωρία, εάν υπό την έννοια Δικαστήριο: υπάγονται και οι συμβολαιογράφοι, ως επαγγελματίες του νομικού κλάδου.

Οι ξένοι μελετητές (κυρίως Γερμανοί, Γάλλοι) καταλήγουν ότι ο συμβολαιογράφος δεν υπάγεται στην έννοια αυτή, εκτός αν ασκεί στο πλαίσιο της κληρονομικής διαδοχής δικαστικά καθήκοντα, π.χ. οι συμβολαιογράφοι της Βάδης – Βυρτεμβέργης.

Σε εκτενέστερη μελέτη που θα καταθέσουμε σύντομα, αναφερόμαστε ειδικά στο ρόλο του Έλληνα Συμβολαιογράφου σε σχέση με την έννοια αυτή. Η υπαγωγή μας ή όχι συναρτάται και με τη διάταξη του άρθρου 4 επ. σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία. Εάν δεν υπαγόμαστε δεν ισχύουν σ' εμάς οι διατάξεις της Διεθνούς Δικαιοδοσίας.

Πιστεύω ότι κατά το αυστηρό γράμμα του νόμου, δεν υπαγόμαστε, αλλά ολίγον απέχουμε από αυτό.

Δεν γνωρίζουμε τι έπραξε η Ελληνική Πολιτεία σχετικά με τις υποχρεώσεις της του άρθρου 79 για ενημέρωση προς την Commission.

Στο θέμα αυτό θα επανέλθουμε διεξοδικά, αναλύοντας το ρόλο μας στις εθνικές και διασυνοριακές κληρονομίες εν γένει, ανευρίσκοντας την *sui generis* δική μας διεθνή δικαιοδοσία και όλα τα σχετικά συμπεράσματα.

Διεθνής Δικαιοδοσία και εφαρμοστέο Δίκαιο

Για όλες τις χώρες – μέλη ένα θα είναι το εφαρμοστέο δίκαιο. Η αρχή της ενότητας στην κληρονομική διαδοχή δεν είναι ξένη προς εμάς γιατί αυτή διέπει και το δικό μας Εθνικό Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο.

Το εφαρμοστέο δίκαιο είναι αυτό που οφείλει να εφαρμόσει το Δικαστήριο που επιλαμβάνεται της κληρονομιάς και έχει την από τον Κανονισμό Διεθνή Δικαιοδοσία αλλά και οι άλλες αρχές και νομικοί (κυρίως συμβολαιογράφοι) που νόμιμα προβλέπονται από τον Κανονισμό.

Το εφαρμοστέο δίκαιο δεν είναι άσχετο με τις διατάξεις Διεθνούς Δικαιοδοσίας και πολλές φορές οι δύο θεσμοί εξετάζονται σε αντιπαραβολή ή συμπληρωματικά.

Πρώτη αναφορά για το εφαρμοστέο δίκαιο έχουμε στο άρθρο 4, το κεφάλαιο περί Διεθνούς Δικαιοδοσίας.

«Τα δικαστήρια του κράτους – μέλους στα οποία ο θανών είχε τη συνήθη διαμονή του, κατά το χρόνο του θανάτου, έχουν διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάσουν την υπόθεση κληρονομικής διαδοχής στο σύνολό της».

Η συνήθης διαμονή ως κανόνας συνδέσεως στη Διεθνή Δικαιοδοσία απαντάται και καθορίζει και τις διατάξεις του άρθρου 20 επ. περί εφαρμοστέου δικαίου.

Αυτή είναι η επιθυμία του ευρωπαϊκού νομοθέτη, η δυνατόν σύμπτωση *forum* και *jus* και επίσης μέριμνα ώστε ο δικάζων δικαστής να εφαρμόζει το δικό του, πλέον οικείο, δίκαιο.

Δεν είναι πάντα εύκολο αυτό, γιατί έχουμε πολλές παρεκκλίσεις. Εντελώς συνοπτικά στο χώρο της διεθνούς δικαιοδοσίας αναφέρουμε:

- τη συμφωνία του άρθρου 5 για επιλογή δικαστηρίου.

Μόνο αν υπάρχει από τον θανόντα επιλογή δικαίου κατά το άρθρο 22, τότε τα δικαστήρια του επιλέγοντος αυτού δικαίου και μόνον αν πρόκειται για δίκαιο κράτους – μέλους (όχι τρίτου – κράτους, συμπεριλαμβανομένων των τριών εξαιρουμένων) κατά γραπτή συμφωνία των ενδιαφερομένων μπορούν να αποκτήσουν αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία

- τη διαπίστωση εκ μέρους του Δικαστηρίου για έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας,
- την επικουρική διεθνή δικαιοδοσία του άρθρου 10,
- την αναγκαστική δικαιοδοσία του άρθρου 11,
- την ιδιότυπη διεθνή δικαιοδοσία, όπως την ονομάζει η διεθνής θεωρία, του άρθρου 13. Το άρθρο 13 μας ενδιαφέρει άμεσα. Εάν δήλωση

αποδοχής ή αποποίησης κληρονομίας ή κληροδοσίας ή νόμιμης μοίρας ή δήλωση απογραφής κληρονομιαίας περιουσίας γίνεται ενώπιον Δικαστηρίου, τότε ο ενδιαφερόμενος (πρόσωπα που έλκουν δικαιώματα και υποχρεώσεις από μια κληρονομία) μπορούν να καταθέσουν τις σχετικές δηλώσεις στα Δικαστήρια ή στην Αρχή του δικού τους πλέον συνήθους τόπου διαμονής, τα οποία θα τα στείλουν στο τελικά αρμόδιο Δικαστήριο.

Σημειωτέον ότι θα τηρούνται οι προθεσμίες του τελικού αυτού Δικαστηρίου, δηλ. αν σταλούν σε Ελληνικό Δικαστήριο, θα ισχύει π.χ. το τετράμηνο ή έτος της αποποίησης ή της απογραφής.

Λεπτομέρειες και εξηγήσεις για το άρθρο αυτό και τα συσχετιζόμενα άρθρα 28 και σημ. 32, θα δώσουμε στη μελέτη που θα επακολουθήσει.

Ο Γενικός Κανόνας περί εφαρμοστέου δικαίου περιέχεται στο άρθρο 21, ένα από τα σημαντικότερα άρθρα του Κανονισμού.

Ως εφαρμοστέο δίκαιο με την επιφύλαξη αντίθετης διάταξης, είναι αυτό του κράτους όπου ο θανών είχε τη συνήθη διαμονή του κατά το θάνατό του και ακολουθεί η εξαίρεση της § 2: αν κατ' εξαίρεση ο θανών είχε προδήλως στενότερους δεσμούς με άλλο κράτος από αυτό της § 1, τότε εφαρμοστέο δίκαιο είναι αυτό του άλλου κράτους.

Ορισμός για τη συνήθη διαμονή δεν δίδεται από τον Κανονισμό. Ορθώς κατά τον καθηγητή Lagarde, γιατί ούτε τα κράτη – μέλη μπορούν να το πράξουν, παρά μόνο το Δ.Ε.Ε.

Ενδεικτικές και βοηθητικές οι σημειώσεις 23 και 24. Από το σύνολο των απόψεων, παρατηρήσεων και παραδειγμάτων που εντοπίσαμε προκύπτει ότι για να θεωρηθεί ένας τόπος ως συνήθης τόπος διαμονής προϋποθέτει την ύπαρξη και τον συγκερασμό επαγγελματικών, οικονομικών και οικογενειακών δεσμών με τον κληρονομούμενο. Επίσης λαμβάνεται σοβαρά υπ' όψιν η πρόθεση παραμονής στον τόπο αυτό.

- Ο Κ, που εργαζόταν στο Λονδίνο όλη την εβδομάδα αλλά τα Σαββατοκύριακα πήγαινε στην οικογένειά του στο Παρίσι κληρονομείται κατά το γαλλικό δίκαιο.
- Η Σλοβάκα εργαζόμενη στη Βιέννη, η ο Βέλγος που εργάζεται στο Λουξεμβούργο και επιστρέφουν το Σαββατοκύριακο ή συχνότερα ή αργότερα στη χώρα εκκίνησής τους θα κληρονομηθούν σύμφωνα με το δίκαιο των χωρών αυτών.
- Οι σπουδαστές που διαμένουν σε μια χώρα και στις διακοπές επιστρέφουν σπίτι, επίσης με το δίκαιο της χώρας προέλευσης.

- Ηλικιωμένοι που τους μεταφέρουν σε ένα ίδρυμα γερόντων σε γειτονική χώρα, επίσης κατά το δίκαιο της χώρας προέλευσης.
- Ιδιαίτερη περίπτωση αποτελούν οι συνταξιούχοι που διεθνώς ονομάζονται Συνταξιούχοι της Mallorca, επί το ελληνικότερο, συνταξιούχοι της Κρήτης ή άλλων ελληνικών νησιών και περιοχών που ζουν κάποιους μήνες στην πατρίδα τους και τους υπόλοιπους στην Ελλάδα.

Για να είναι εφαρμοστέο το ελληνικό δίκαιο θα πρέπει στη χώρα μας να έχουν αναπτύξει ισχυρότερους οικογενειακούς, φιλικούς δεσμούς και να έχουν απορροφηθεί στο κοινωνικό γίγνεσθαι.

Πάντως αν δεν είναι δυνατόν να εντοπιστεί προτεραιότητα προς κάποια χώρα τότε η σημείωση 24 μας λέει ότι κατ' εξαίρεση θα στραφούμε στην ιθαγένεια του Κ. ή στον τόπο εκείνο που βρίσκεται το μεγαλύτερο μέρος των περιουσιακών στοιχείων του αποβιώσαντος.

Η εξεύρεση του εφαρμοστέου δικαίου κατά συνέπεια δεν είναι πάντα εύκολη υπόθεση.

Ποιος καλείται να το βρει?

Ο Δικαστής, ο Συμβολαιογράφος. Συνηθέστερα μάλιστα ο δεύτερος, διότι πρώτον όλες οι κληρονομίες κατά χρονική προτεραιότητα στις περισσότερες χώρες πλην αυτών της τέως Αυστροουγγρικής Μοναρχίας (Αυστρία, Σλοβακία, Τσεχία, Ουγγαρία) οδηγούνται σ' αυτόν και δεύτερον διότι πολύ λιγότερες οδεύουν στα Δικαστήρια για επίλυση ή αντιμετώπιση ή ερμηνεία και τρίτον ακόμη και το ευρωπαϊκό κληρονομητήριο σε πολλές χώρες το εκδίδει Συμβολαιογράφος. Το Ευρωπαϊκό κληρονομητήριο, άλλωστε, δεν είναι υποχρεωτικό. Σχετικά με αυτό θα μιλήσουμε παρακάτω.

Επιλογή Δικαίου

Η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου προβλέπεται στο άρθρο 22 του Κανονισμού. Το άρθρο αυτό δίνει τη δυνατότητα στον πολίτη που θέλει να ρυθμίσει εκ των προτέρων την κληρονομική του διαδοχή να επιλέξει το εφαρμοστέο σ' αυτήν δίκαιο.

Πολλές φορές ο μελλοντικός Κληρονομούμενος (Κ) δεν μπορεί να γνωρίζει σε ποια χώρα θα βρίσκεται η τελευταία του διαμονή. Για να μην υπάρχει συνεπώς αμφιβολία για το εφαρμοστέο δίκαιο ή διότι αισθάνεται εγγύτερα στο δίκαιο της ιθαγένειάς του, ή γιατί οι ρυθμίσεις του δικαίου αυτού τον συμφέρουν, προβαίνει σε επιλογή του δικαίου της **ιθαγένειάς του**, διότι αυτό μόνον μπορεί να ισχύσει ως επιλογή.

Οι προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο είναι οι εξής:

- Δίκαιο επιλογής: αυτό της ιθαγένειας που έχει ο επιλέγων κατά το χρόνο της επιλογής ή κατά το χρόνο του θανάτου του.

- Πρόσωπο με περισσότερες της μίας ιθαγένειας μπορεί να διαλέξει το δίκαιο κάποιας απ' αυτές.
- Η επιλογή δικαίου πρέπει να προκύπτει από κάποια δήλωση με τη μορφή διάταξης τελευταίας βούλησης ή συνάγεται από τους όρους που αναγράφονται στη διάταξη αυτή.
- Το ουσιαστικό κύρος της πράξης με την οποία πραγματοποιείται η επιλογή δικαίου διέπεται από το δίκαιο που επελέγη.
- Κάθε τροποποίηση ή ανάκληση της επιλογής του δικαίου πληροί τις τοπικές προϋποθέσεις για την τροποποίηση ή την ανάκληση διατάξεων τελευταίας βούλησης.

Προσαρμοσμένο παράδειγμα από τον καθηγητή Paul Lagarde:

Έλληνας υπήκοος έχει συνήθη διαμονή στη Νέα Υόρκη. Επιλέγει το δίκαιο της Πολιτείας αυτής. Επιστρέφει στην Ελλάδα, εγκαθίσταται εδώ και μετά από κάποια χρόνια πεθαίνει. Η επιλογή του δικαίου της Νέας Υόρκης είναι άκυρη. Εάν όμως πριν από το θάνατό του, παρ' όλο που διέμενε στην Ελλάδα είχε λάβει την αμερικανική ιθαγένεια, τότε η επιλογή του θα ήταν ισχυρή, διότι το άρθρο (1) μας λέει ότι το επιλεγόμενο δίκαιο θα πρέπει να είναι αυτό της **ιθαγένειας** είτε κατά το χρόνο της **επιλογής** είτε κατά το χρόνο **του θανάτου**.

Ο μελλοντικός Κ. μπορεί να επιλέξει δίκαιο και τρίτης χώρας. Άρα η επιλογή δικαίου Ν. Υόρκης είναι δυνατή (άρθρο 20 του Κανονισμού). Το επιλεγόμενο δίκαιο ρυθμίζει όλες τις σχέσεις της κληρονομικής διαδοχής. Ο νομοθέτης θέλει, **όσο είναι εφικτό**, να μη διασπάται η κληρονομία σε περισσότερα δίκαια και να έχουμε π.χ. άλλο δίκαιο για τα κινητά, άλλο για τα ακίνητα κ.ο.κ.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η ρύθμιση της § 2 του άρθρου 22. Πως γίνεται η επιλογή δικαίου? Σαφώς με διαθήκη αλλά το άρθρο μας λέει «υπό μορφή διάταξης τελευταίας βούλησης».

Η διάταξη αυτή πρέπει να είναι έγγραφη, δεδομένου ότι ο Κανονισμός σιωπά για την περίπτωση προφορικής διάταξης, αντίθετα εξαιρεί το τυπικό κύρος διατάξεων τελευταίας βούλησης που έγιναν προφορικά (άρθρο 1, στ).

Η επιλογή πρέπει να είναι ρητή ή να συνάγεται από τους εν γένει όρους της διάταξης. Η ασάφεια είναι εις βάρος της επιλογής, διότι (όπως λέει ο καθ. Lagarde), ο εφαρμοστής της διάταξης, στη συνέχεια, Δικαστής, Συμβολαιογράφος, Δικηγόρος, πρέπει σαφώς να μπορεί να διαπιστώσει (ίδε και σημείωση 39) ότι υφίσταται επιλογή.

Πέραν της διαθήκης, επιλογή δικαίου μπορεί να γίνει από οποιοδήποτε άλλου είδους πράξη που εμπεριέχει τελευταία βούληση (άρθρο 24 του Κανονισμού).

Οι πράξεις αυτές αναφέρονται στο άρθρο 3 του Κανονισμού και είναι η διαθήκη, η συνδιαθήκη και η κληρονομική σύμβαση.

Το άρθρο 24 περιορίζεται στη διαθήκη και συνδιαθήκη, δεδομένου ότι για τις κληρονομικές συμβάσεις έχουμε ειδικό άρθρο, το 25 του Κανονισμού.

Οι αμοιβαίες διαθήκες, κατά τον Κανονισμό (άρθρο 3,β) εκλαμβάνονται ως κληρονομικές συμβάσεις.

Εάν η πράξη αυτή διάταξης τελευταίας βούλησης είναι παραδεκτή και έγκυρη ως προς το ουσιαστικό της κύρος, κρίνεται από το δίκαιο που σύμφωνα με τον Κανονισμό θα ήταν εφαρμοστέο στην κληρονομική διαδοχή εάν ο διαθέτης είχε αποβιώσει τη στιγμή εκείνη (άρθρο 24,1)

Δηλαδή είτε το δίκαιο της τελευταίας διαμονής εάν δεν είχε επιλέξει δίκαιο με την πράξη αυτή, είτε το με αυτήν επιλεγέν.

Το άρθρο 23 μας μιλά για το πεδίο εφαρμογής του εφαρμοστέου δικαίου. Το άρθρο αυτό μας θυμίζει αρκετά το άρθρο 28 του δικού μας Α.Κ. Πάντως σημειώνουμε ότι τα θέματα που καταλαμβάνει τα παραθέτει **ενδεικτικά** και όχι αποκλειστικά. Πρόκειται για διατάξεις πολύ σημαντικές του ουσιαστικού εκάστοτε εφαρμοστέου δικαίου που θέτουν όλο το πλαίσιο μιας κληρονομικής διαδοχής.

Διατάξεις τελευταίας βούλησης εκτός από κληρονομικές συμβάσεις

Ο νομοθέτης στο άρθρο αυτό σε αντίθεση με το άρθρο 3 τις διαχωρίζει.

Ποιες είναι αυτές?

Διαθήκες, συνδιαθήκες, ή κάποιες άλλες διαθέσεις αιτία θανάτου.

Πλαίσιο: Για να είναι μια τέτοια διάταξη έγκυρη πρέπει: α) να επιτρέπεται από το εφαρμοστέο δίκαιο, β) να πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 26 ως προς το ουσιαστικό κύρος (π.χ. ικανότητα προς διάθεση).

Το εφαρμοστέο αυτό δίκαιο είναι ο υποθετικό δίκαιο του Κ. κατά το χρόνο της σύνταξης της πράξης και όχι το πράγματι εφαρμοστέο που προσδιορίζεται κατά το χρόνο του θανάτου.

Αυτό δημιουργεί ασφάλεια δικαίου διότι έτσι παραμένει ισχυρή διάταξη τελευταίας βούλησης που αργότερα κατά το χρόνο του θανάτου θα μπορούσε με ενδεχόμενη ενδιάμεση τροποποίηση νόμου, μη προβλέψιμου, να καταστεί άκυρη.

Οι κληρονομικές συμβάσεις ρυθμίζονται χωριστά, γιατί άλλοτε ρυθμίζουν την κληρονομία ενός προσώπου, άλλοτε περισσότερων.

Ενός προσώπου: εφαρμοστέο δίκαιο ως προς το παραδεκτό της και το ουσιαστικό της κύρος και τα αποτελέσματά της είναι αυτό που θα ίσχυε για το εν λόγω πρόσωπο, εάν πέθαινε την ημέρα της σύναψης της σύμβασης.

Περισσότερων προσώπων: Είναι παραδεκτή, εάν είναι παραδεκτή σύμφωνα με όλα τα δίκαια που θα έπρεπε να διέπουν τη διαδοχή όλων των συμμετεχόντων εάν είχαν αποβιώσει κατά την ημέρα της σύναψής της.

Επειδή αυτό είναι ιδιαίτερα δύσκολο, ο νομοθέτης επιτρέπει να ισχύει, μεταξύ των διαφόρων δικαίων των μερών, αυτό που παρουσιάζει το στενότερο δεσμό με τη σύμβαση.

Υπάρχει όμως και η ακόλουθη, πολύ ενδιαφέρουσα, κατά τη γνώμη μας, παρέκκλιση. Με την κληρονομική τους σύμβαση τα μέρη μπορούν να ασκήσουν και επιλογή δικαίου κατά το άρθρο 22.

Κάνοντας επιλογή δικαίου, εάν και τα δύο μέρη, έχουν την ίδια ιθαγένεια δεν τίθεται θέμα. Εάν όμως έχουν διαφορετικές ιθαγένειες τι συμβαίνει? Κάνει επιλογή δικαίου το πρόσωπο, στο δίκαιο της ιθαγένειας του οποίου προβλέπεται η κληρονομική σύμβαση. Π.Χ. Γερμανοί, Αυστριακοί. Εάν το άλλο μέρος έχει ιθαγένεια κράτους – μέλους που δεν προβλέπει τις κληρονομικές συμβάσεις, τότε το έτερο μέρος θα μπορούσε να επιλέξει με τις προϋποθέσεις του άρθρου 22 ως εφαρμοστέο το δίκαιο του πρώτου.

Παραθέτουμε το παράδειγμα:

Γερμανός με Ιταλίδα γυναίκα ζουν στο Παρίσι. Συνάπτουν κληρονομική σύμβαση. Εάν επιλέξει Ιταλικό δίκαιο, η σύμβαση είναι άκυρη. Γαλλικό δίκαιο δεν επιτρέπεται να επιλεγεί καθότι δεν έχει κανείς των μερών τη Γαλλική ιθαγένεια. Εάν όμως η Ιταλίδα σύζυγος επιλέξει Γερμανικό δίκαιο, τότε και οι δύο κληρονομίες υπόκεινται στο Γερμανικό δίκαιο, το οποίο επιτρέπει την κληρονομική σύμβαση.

Που μπορεί όμως να συναφθεί μια τέτοια κληρονομική σύμβαση ώστε να είναι έγκυρη?

Εάν υποθεθεί ότι στο παραδεκτό και ουσιαστικό μέρος της σύμβασης είναι εφαρμοστέο Γερμανικό δίκαιο που δέχεται το θεσμό αυτό, μια τέτοια είδους σύμβαση πρέπει οπωσδήποτε να γίνει ενώπιον Γερμανού συμβολαιογράφου?

Η απάντηση είναι ΟΧΙ, μπορεί να γίνει και από συμβολαιογράφο που δεν γνωρίζει το θεσμό αρκεί κατά τον τύπο να συντρέχουν οι προϋποθέσεις (μία εξ' αυτών) του άρθρου 27 του Κανονισμού. Συνεπώς ακόμη και ενώπιον Έλληνα Συμβολαιογράφου, εάν συντρέχουν οι προϋποθέσεις. Εάν πρέπει να καταχωρηθεί στο Γερμανικό μητρώο θα ισχύσουν οι εθνικές διατάξεις του Γερμανικού δικαίου περί καταχωρίσεων ή εγγραφών κ.λ.π.

Μνημονεύουμε το άρθρο 27 το οποίο μας μιλά για τον έγκυρο τύπο των διατάξεων τελευταίας βούλησης στις οποίες κατά το άρθρο 3δ) συμπεριλαμβάνεται και η κληρονομική σύμβαση.

Το άρθρο είναι σημαντικό, ο χώρος δεν επιτρέπει περαιτέρω ανάλυσή του, σημειώνουμε μόνο πως μας παρέχει πολλές εναλλακτικές προτάσεις (διεξοδικότερα σε επόμενη ανάλυση).

Επισημαίνουμε όμως ακόμη τη διάταξη του άρθρου 75 σχετικά με τη Σύμβαση της Χάγης της 5^{ης} Οκτωβρίου 1961 για το εφαρμοστέο δίκαιο στον τύπο των διαθηκών. Τα κράτη – μέλη που είναι συμβαλλόμενα σ' αυτήν θα εφαρμόζουν τη σύμβαση και όχι το άρθρο 27 του Κανονισμού.

Το άρθρο 28 το ξανασυναντήσαμε σε συνάρτηση με το 13. Εδώ οφείλουμε να τονίσουμε ότι όταν ο Κανονισμός μιλά για δήλωση αποδοχής, **δεν εννοεί τη δήλωση αποδοχής που κάνει ο Έλληνας συμβολαιογράφος. Εννοεί την τυπική προϋπόθεση έναρξης της κληρονομιάς που απαιτούν κάποια άλλα δίκαια.** Σε εμάς, ως γνωστό, η κληρονομία επάγεται αυτοδίκαια και η έναρξη για τη διαδικασία της, πλην των φορολογικών προθεσμιών, μπορεί να γίνει οποτεδήποτε. Διαφορετικά φυσικά το θέμα της αποποίησης, που απαιτούνται προθεσμίες. Για την αποποίηση και τη δήλωση απογραφής ισχύει το 13 και το 28.

Όπως είδαμε, ο Κανονισμός σέβεται τον *numerus clausus* των εμπραγμάτων δικαιωμάτων που υπάρχουν σε διάφορα κράτη – μέλη.

Εάν σε διάταξη τελευταίας βουλήσεως εμφανίζονται ξένα προς το εφαρμοστέο δίκαιο δικαιώματα, π.χ. για την Ελλάδα το αγγλοσαξωνικό trust ή το δικαίωμα χρησιμοποίησης του βελγικού δικαίου, τότε κατά το άρθρο 31 του Κανονισμού, κατά το μέτρο του δυνατού μετατρέπεται στο εγγύτερο ισοδύναμο εμπράγματο δικαίωμα βάσει του δικαίου του κράτους αυτού. Είναι η λεγόμενη εξομείωση, όχι άγνωστη στο δικαίό μας. Είναι κάτι που γίνεται και υπό το ισχύον καθεστώς.

Θέματα αναπαραπομπής και δημόσιας τάξης ρυθμίζονται με τα άρθρα 34 και 35 του Κανονισμού αντίστοιχα. Προς το παρόν δεν τα αναλύουμε.

Τα άρθρα 39-58 αναφέρονται στην αναγνώριση, εκτελεστότητα και εκτέλεση αποφάσεων, εννοείται σχετικών με το αντικείμενο του παρόντος Κανονισμού.

Αντιγράφω παρατήρηση του Σουηδού νομικού, του Ulf Bergquist: «Για δικαστές, Συμβολαιογράφους, δικηγόρους και φυσικά και για τους κληρονόμους, το άρθρο 39 αποτελεί πυρηνική ρύθμιση του Κανονισμού».

Εντελώς συνοπτικά, γιατί τα ανωτέρω άρθρα εμπεριέχουν κυρίως δικονομικές διατάξεις, αναφέρουμε την μέσω του Κανονισμού *ipso jure* στα άλλα κράτη – μέλη αναγνώριση δικαστικής απόφασης, της αμφισβητούμενης ή της εκούσιας δικαιοδοσίας (αρκεί και αυτή να μην προσκρούει στη δημόσια τάξη). Ακολουθούν οι επί μέρους ρυθμίσεις και οι λόγοι αδυναμίας αναγνώρισης.

Δημόσια έγγραφα και δικαστικοί συμβιβασμοί

Άρθρα 59-61

Τον ορισμό του δημοσίου εγγράφου μας τον έδωσε ήδη το άρθρο 3,θ. Εννοείται ότι ως δημόσια έγγραφα νοούνται κατ' εξοχήν τα συμβολαιογραφικά και όλα τα άλλα που στο κράτος προέλευσής τους θεωρούνται ως τέτοια. Ενδεικτικά αναφέρουμε, δημόσιες διαθήκες, διαθήκες κατατεθειμένες σε συμβολαιογράφο, την υπό όρους ή άνευ όρων δήλωση εισόδου στην κληρονομία, δήλωση αποποίησης, διανεμητική σύμβαση, κλπ.

Το άρθρο 59 μας μιλά για **αποδοχή** και όχι για **αναγνώριση**.

Δεδομένου ότι το 59 αναφέρει ότι το δημόσιο έγγραφο έχει την ίδια αποδεικτική ισχύ σε άλλο κράτος – μέλος με αυτή που έχει στο κράτος προέλευσης υπό τον όρο ότι δεν αντιβαίνει στη δημόσια τάξη, τεκμαίρεται η γνησιότητα του, η πίστη που αυτό παράγει, άρα δεν χρειάζεται κάποια ειδική διαδικασία για την αποδοχή του.

Το «αποδέχομαι» δημιουργεί μεγαλύτερη ευκολία στη διακίνησή του, άλλωστε πανευρωπαϊκά το συμβολαιογραφικό έγγραφο αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ως ισάξιο μεταξύ των διαφόρων εννόμων τάξεων.

Προβλήματα εντοπίζονται σε χώρες που δεν έχουν συμβολαιογραφικά έγγραφα ή σε άλλες με συμβολαιογράφους που επικυρώνουν μόνο την υπογραφή χωρίς να ευθύνονται για το περιεχόμενο ή εν τέλει η αποδεικτική ισχύς του εγγράφου στη χώρα προέλευσης είναι διαφορετική από ότι στη χώρα υποδοχής.

Το άρθρο 59 § 1 εδ. 2 περιέχει μια πολύ ενδιαφέρουσα διάταξη:

Το πρόσωπο που επιθυμεί να χρησιμοποιήσει δημόσιο έγγραφο σε άλλο κράτος μέλος μπορεί να ζητήσει από την αρχή που εκδίδει το δημόσιο έγγραφο στο κράτος μέλος προέλευσης να συμπληρώσει το έντυπο που θα καταρτιστεί σύμφωνα με τη συμβουλευτική διαδικασία του άρθρου 81 παράγραφος 2, περιγράφοντας την αποδεικτική ισχύ του δημοσίου εγγράφου στο κράτος μέλος προέλευσης.

Πιστεύουμε ότι οι Έλληνες συμβολαιογράφοι θα ανταποκριθούν στη δυνατότητα αυτή που τους παρέχεται για τα δικά τους συμβολαιογραφικά έγγραφα.

Τα δημόσια έγγραφα, περαιτέρω, εάν είναι εκτελεστά στη χώρα προέλευσής τους κηρύσσονται εκτελεστά και στη χώρα υποδοχής, κατά τις διατάξεις των άρθρων 45-48 του Κανονισμού.

Τέλος το άρθρο 74 μας λέει : «Καμία επικύρωση ή άλλη ανάλογη διατύπωση δεν απαιτείται για έγγραφα τα οποία εκδίδονται σε κράτος μέλος στο πλαίσιο του παρόντος κανονισμού». Εννοείται θεώρηση της Σύμβασης της Χάγης (apostille, άλλες επικυρώσεις, κ.λ.π.).

Ευρωπαϊκό κληρονομητήριο

Τα άρθρα 62 έως 73 του Κανονισμού ρυθμίζουν το ευρωπαϊκό κληρονομητήριο.

Ορθότερα θα ήταν να λέγαμε το ευρωπαϊκό πιστοποιητικό της κληρονομιάς, πρώτον διότι περί πιστοποιητικού πρόκειται και δεύτερον διότι έτσι ονομάζεται σε όλες τις άλλες γλώσσες (certificat, certificate, Zeugnis) κλπ.

Ανατρέχουμε στη σημείωση 67 η οποία μας λέει: « Η γρήγορη, ομαλή και αποτελεσματική διευθέτηση των διαδοχών με διασυνοριακές επιπτώσεις εντός της Ένωσης προϋποθέτει ότι οι κληρονόμοι, οι κληροδόχοι, οι εκτελεστές διαθήκης και οι διαχειριστές της κληρονομιάς περιουσίας θα πρέπει να μπορούν να αποδείξουν ευχερώς την ιδιότητα ή/ και τα δικαιώματα και τις εξουσίες τους σε άλλο κράτος μέλος, π.χ. στο κράτος μέλος στο οποίο υπάρχει κληρονομιά περιουσία. Για να μπορούν να το πράξουν, ο παρών κανονισμός θα πρέπει να προβλέπει τη δημιουργία ενός ενιαίου πιστοποιητικού, του ευρωπαϊκού κληρονομητήριου (εφεξής «κληρονομητήριο») που θα εκδίδεται προς χρήση σε άλλο κράτος μέλος.

Με σκοπό την τήρηση της αρχής της επικουρικότητας, το κληρονομητήριο δεν θα πρέπει να αντικαθιστά εσωτερικά έγγραφα που τυχόν υφίστανται για παρόμοιους σκοπούς στα κράτη – μέλη.

Οφείλουμε να ομολογήσουμε ότι ο θεσμός παρουσιάζεται διεξοδικά στον Κανονισμό και δεν παρουσιάζει ιδιαίτερα ερμηνευτικά προβλήματα όπως άλλες διατάξεις του.

Στον περιορισμένο χώρο μιας σύντομης παρουσίασης θα επισημάνουμε τα πιο βασικά και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του.

Στο άρθρο 62 αναφέρεται ότι εκδίδεται σε ένα κράτος – μέλος ως κληρονομητήριο για να χρησιμοποιηθεί σε άλλο κράτος – μέλος. Εννοείται βέβαια ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί και στο κράτος έκδοσης.

Το άρθρο 63 αναφέρει **ενδεικτικά** ποιοι το χρησιμοποιούν και τι αποδεικνύει.

Αρμοδιότητα έκδοσης έχουν είτε τα Δικαστήρια που έχουν διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με τα άρθρα 4,7,10 και 11, είτε άλλη αρμόδια αρχή που βάσει του εθνικού δικαίου επιλαμβάνεται θεμάτων κληρονομικής διαδοχής.

Εξ όσων γνωρίζουμε, γιατί ο σχετικός πίνακας δεν έχει ακόμη συμπληρωθεί και αναρτηθεί στη σχετική σελίδα του CNUD ούτε στο e-justice, σε πολλές χώρες την έκδοσή του έχουν αναλάβει συμβολαιογράφοι. Κυρίως όμως σε χώρες που δεν υπάρχει ανάλογος δικαστικός εθνικός θεσμός. Το δικό μας εθνικό κληρονομητήριο, παρόμοιο με το γερμανικό Erbschein, εκδίδεται όπως και στη Γερμανία από Δικαστήριο.

Υπάρχει συνεπώς μια πρακτική, η οποία ακολουθήθηκε και για το ευρωπαϊκό. Περιμένουμε τις σχετικές αποφάσεις του Υπουργείου για περισσότερες πληροφορίες. Το άρθρο 69 μας μιλά για τα αποτελέσματα του κληρονομητήριου τα οποία παράγονται και ισχύουν σε όλα τα κράτη – μέλη χωρίς άλλη διαδικασία.

Ενδεικτικά: Ποιοι είναι δικαιούχοι, βεβαρυμένοι, εκτελεστές, διαχειριστές κληρονομίας, κ.ο.κ.

Δημιουργεί τεκμήριο νομιμότητας για πρόσωπα και ενέργειες.

Το κληρονομητήριο, λέει ο Κανονισμός δημιουργεί νόμιμο τίτλο για καταχώριση περιουσίας στο οικείο μητρώο, εννοείται για ακίνητα, υποθηκοφυλακεία, κτηματολόγια.

Δεδομένου ότι σύμφωνα με το άρθρο 1 § 2 στοιχεία ια) και ιβ), που αναλύσαμε στην αρχή του παρόντος, επαφίεται στα κράτη – μέλη η ρύθμιση τα των εγγραφών και καταχωρίσεων.

Εντελώς απλουστευτικά προσθέτουμε, ότι ένα αλλοδαπό «Κληρονομητήριο» (διότι όπως είπαμε είναι πιστοποιητικό) απ' ευθείας δεν περνά στα ελληνικά υποθηκοφυλακεία και κτηματολόγια. Πρέπει να προηγηθεί η σχετική ενσωμάτωση και προσαρμογή σε ελληνικό δημόσιο έγγραφο με όλα τα απαιτούμενα για αποδοχή κληρονομίας ή άλλης σχετικής πράξης στοιχεία, αίτηση, περίληψη, κ.λ.π. και μετά να οδεύσει προς μεταγραφή – εγγραφή.

Σημειώνουμε ότι το ευρωπαϊκό κληρονομητήριο δεν είναι τίτλος εκτελεστός. Το μειονέκτημα του κληρονομητηρίου είναι ότι τα αντίγραφα που εκδίδονται, ισχύουν για έξι μήνες. Μετά την πάροδο εξαμήνου ανανεώνονται με αίτηση στην εκδούσα αρχή.

Πιθανόν όμως να έχουν προκύψει αλλαγές ή νέα στοιχεία. Θα πρέπει μετά να ακολουθούν διορθώσεις, επαναλήψεις και ό,τι άλλο κατά περίπτωση απαιτείται. Επίσης υπάρχει ο κίνδυνος να έχουμε περισσότερα του ενός κληρονομητήρια, με επικαλύψεις ή και αντιφάσεις, διότι πιθανόν να επιληφθούν δύο ή και περισσότερες αρχές για την ίδια υπόθεση.

Τα έντυπα για το κληρονομητήριο θα είναι ίδια σε όλα τα κράτη – μέλη.

Γενικά για τη σύνταξη και τροποποίηση βεβαιώσεων και εντύπων που προβλέπονται στα άρθρα 46, 59, 60, 61, 65 και 67 του Κανονισμού η Επιτροπή εγκρίνει εκτελεστικές πράξεις σύμφωνα με τη συμβουλευτική διαδικασία του άρθρου 81 § 2.

Ο Κανονισμός αυτός αποτελεί μία πρόκληση για όλους τους συμβολαιογράφους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίοι πιστεύουμε ότι θα ανταποκριθούν με επιμέλεια, διάθεση και φαντασία. –

Θεσσαλονίκη, 3-9-2015

Σοφία Μουρατίδου

Συμβολαιογράφος Θεσσαλονίκης

Πρόεδρος Ευρωπαϊκού Συμβολαιογραφικού

Ινστιτούτου I.R.E.N.E.